

Nader onderzoek soorten

NADER ONDERZOEK **DAS**

CONFORM KENNISDOCUMENT DAS BIJ12

Locatie onderzoek:
Kanaaldijk; Wapenveld-Noord

Datum: 9 november 2023
Project: NOD50580

INHOUD

1. Colofon	3
2. Samenvatting	4
3. Inleiding	5
3.1 Aanleiding	5
3.2 Planlocatie	5
4. Wettelijk kader	6
4.1 Planlocatie	6
4.2 Vrijgestelde soorten	7
4.3 Onderzoeksmethode	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3 Ecologie das	7
5. Resultaten en conclusie	14
Disclaimer	16

1. Colofon

Onderzoek	Nader onderzoek das
Document	NOB50580
Datum	9 november 2023
Locatie	Kanaaldijk; Wapenveld-Noord
Opdrachtgever	BJZ.NU B.V.
Opdrachtnemer	Ecofect B.V.
Ecoloog	A. van der Voort / P. Wiegel
Adres	Laan 21, 8071 JG Nunspeet
Telefoon	06-12918775
Email	info@ecofect.nl
Internet	www.ecofect.nl
KvK-nummer	87036487
Btw-identificatienr.	NL864184311B01
Rekeningnummer	NL39 RABO 0198 8908 69

2. Samenvatting

Het bureau-onderzoek, sporenonderzoek en de cameravallen geven geen aanleiding om aan te nemen dat de das gebruik maakt van de planlocatie. Het ontbreken van hits op de wildcamera's en de struikrovers® in combinatie met het ontbreken van overige actieve dassensporen, heeft opdrachtgever alles gedaan wat redelijkerwijs van hen verwacht mag worden om te voorkomen dat de Wet natuurbescherming betreffende de das niet wordt overtreden.

3. Inleiding

3.1 Aanleiding

Met de voorgenomen ontwikkelingen aan de Kanaaldijk te Wapenveld-Noord heeft BJZ.NU B.V., namens cliënt aan Ecofect B.V. opdracht gegeven een nader onderzoek das uit te voeren t.b.v. het vergunning traject en inzicht te verschaffen of de geplande uit te voeren werkzaamheden conflicteren met de Wet natuurbescherming. Voorliggend rapport geeft inzicht in het wettelijk kader, de gebruikte methodiek en de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Uit dit verkennende natuurwaardenonderzoek en een habitatsonderzoek ter plaatse is gebleken dat het plangebied functies kan hebben voor de das.

De das is in Gelderland beschermd op basis van de Wet natuurbescherming art. 3.10. Dit betekent dat zonder vrijstelling, of d.m.v. een goedgekeurde gedragscode of ontheffing deze soort niet mogen worden verwond of gedood, en dat vaste rust- en verblijfplaatsen niet mogen worden beschadigd of vernield.

3.2 Planlocatie

De planlocatie (figuur 1) bevindt zich aan de Kanaaldijk, in het noorden van Wapenveld. Aan de noordzijde van het plangebied loopt een kanaal met bosgebied, ten zuiden van het plangebied ligt een woonwijk. Het plangebied bestaat uit landbouwgrond gelegen aan een sloot. De achterkant van het plangebied ligt aan een stuk bospassage.

Figuur 1 – Onderzoeksgebied aan de Kanaaldijk te Wapenveld-Noord.

4. Wettelijk kader

4.1 Planlocatie

Voor het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen is o.a. Wet natuurbescherming van kracht. Deze wetgeving vervangt de Flora- en faunawet, boswet en natuurbeschermingswet welke van kracht waren voor 1 januari 2017. In deze wet is de bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden geregeld. In de toekomst zal deze wet worden opgenomen in de omgevingswet.

Dit onderzoek is gericht om een inschatting te maken of beschermde soorten voorkomen en gebruik maken van de projectlocatie.

Als door het tijdig nemen van (effectief bewezen) maatregelen een vaste rust- en verblijfplaats in stand blijft, en daardoor geen verbodsverboden uit de Wnb worden overtreden, is een ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk. Wel is het dan van belang om een en ander onderbouwd vast te leggen in een mitigatieplan / projectplan, voor het geval er een handhavingsverzoek of toezicht aan de orde is. Kan ondanks het nemen van maatregelen niet worden voorkomen dat verbodsbepalingen worden overtreden, dan is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

De das wordt nationaal beschermd onder het beschermingsregime van 'andere soorten', art. 3.10 Wnb. Het is verboden dassen te doden, te verwonden en hun vaste rust- of voortplantingsplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantings- plaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaats en/of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing.

4.2 Vrijgestelde soorten

De das is in de provincie Gelderland niet vrijgesteld en valt dus onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming.

4.3 Ecologie Das

De das is een sociaal dier dat in familiegroepen leeft en zijn leefomgeving volgens vaste gewoonten gebruikt. Een familiegroep dassen wordt ook wel een dassenclan genoemd ofwel kortweg 'clan'. Dassen zijn erg gehecht aan hun burcht. Zij kunnen van generatie op generatie dezelfde burchten en wissels gebruiken. Er zijn eeuwenoude burchten bekend. Dassen zijn territoriaal en leven in een clan van twee tot twaalf dieren die bestaat uit volwassen dieren, jongen en jaarlingen. Het aantal dieren binnen een territorium is afhankelijk van het voedselaanbod. Bij voedseltekort zullen er minder jongen geboren worden. Er is één dominant mannetje en één dominant vrouwtje in de clan. De dassen van een clan hebben een sterke, sociale band met elkaar. De clanleden hebben een gemeenschappelijke lichaamsgeur. Indringers worden daardoor snel herkend.

Het voedselaanbod is vooral op bemeste grasweiden (regenwormen) en in maïsakkers (maïskolven) van het agrarische gebied te vinden. In meer natuurlijke landschappen moeten dassen meer inspanning leveren om voldoende voedsel te vinden. Er is daar minder eetbare biomassa te vinden en de plekken waar voedsel te vinden liggen meer verspreid. Oude en structuurrijke eikenbossen bevatten wel jaarrond een hoger en gevarieerd aanbod aan voedsel en zijn dus ook belangrijke foerageergebieden.

Dassenwissels

Dassen gebruiken binnen het territorium vaak vaste paden ('wissels') die, net als de burchten, eeuwenoud kunnen zijn. De wissels nemen de gemeenschappelijke lichaamsgeur aan en worden plaatselijk ook wel gemarkeerd met de geur uit de anaalklieren. De grenzen van het territorium worden soms gemarkeerd met latrines. Dat gebeurt voornamelijk in gebieden die intensief door dassen zijn bevolkt, maar veel minder in de grote delen waar de populatiedichtheid ijl is. Tussen deze latrines kunnen zich ook wissels bevinden.

Omdat een clan territoriaal is worden andere dassen geweerd uit het territorium. Dit kan leiden tot ernstige gevechten, die, in uitzonderlijke gevallen, de dood tot gevolg kunnen hebben. Dassen gebruiken hun reuk- en gehoorvermogen meer dan hun zichtvermogen. Dassen kennen hun territorium dan ook op basis van geuren. In een gebied zonder herkenbare geuren, zoals de eigen lichaamsgeur raken ze gedesoriënteerd. Daarom is er gewenning nodig als dassen in een leeg gebied worden uitgezet.

Overdag slapen dassen in een kamer van de burcht. Ze verlaten de burcht 's avonds om op zoek te gaan naar voedsel. Dit doen ze meestal alleen en soms met de jongere dieren erbij. Als de situatie bij de burcht verandert, zijn dassen niet snel geneigd de burcht te verlaten. Ook bij verstoring of verslechtering in het omliggende leefgebied blijven dassen zolang mogelijk in hun burcht. Ze worden vooral dichtbij de burcht snel verontrust door sterk wisselende geuren, lichtpatronen, geluiden of trillingen die samenhangen met menselijke aanwezigheid. Ze kunnen goed wennen aan zulke prikkels, vooral als die verder van de burcht verwijderd plaatsvinden en als die prikkels niet sterk variëren in aard of sterkte.

Voortplanting

De paring kan het hele jaar plaatsvinden. Er is een piek in februari, direct na de geboorte van de jongen. Dassen krijgen één maal per jaar jongen. De meeste dassen worden geboren in de periode van januari tot maart, met een piek in februari. Er worden één tot vijf jongen geboren. Meestal overleven twee jongen de eerste 8 weken. Als de jongen nog klein zijn, verjaagt het vrouwtje het mannetje soms naar een ander deel van de burcht of uit de burcht. In het laatste geval neemt het mannetje intrek in één van de andere burchten binnen het territorium. Het is ook mogelijk dat een zwanger vrouwtje zelf apart gaat zitten in een andere burcht dan de hoofdburcht.

Als de jongen 8 weken oud zijn, komen ze voor het eerst naar buiten. Ze gaan vanaf dan ook vast voedsel eten. Tot ze 12 weken oud zijn, drinken ze moedermelk. Het vrouwtje gaat dan vaak enkele keren per nacht terug naar het hol om de jongen te zogen. In juni, als de jongen 15 weken oud zijn, worden ze onafhankelijker. In de herfst kunnen de jongen wegtrekken, op zoek naar een nieuw territorium en een partner. De volledige kraamperiode loopt van december tot en met juni. Jonge vrouwtjes kunnen na hun eerste winter paren, als ze één jaar oud zijn. De jongen worden dan in februari in het daaropvolgende jaar geboren, als het vrouwtje 2 jaar oud is.

Habitat

De das leeft in gebieden die bestaan uit een combinatie van diverse biotooptypen. Vaak zijn dit zowel hooggelegen als laaggelegen gronden die op korte afstand van elkaar liggen, in meestal kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtwallen, singels en heggen. Die kunnen als beschutting en geleiding dienen. Belangrijke kenmerken van dassenhabitat zijn:

- aanwezigheid van een groot voedselaanbod
- voor de burchten een bodem die goed vergraafbaar is en die het regenwater snel kan afvoeren
- aanwezigheid van voldoende dekking rond de burchten en de migratieroutes
- weinig verstoring.

De grootte van een territorium is afhankelijk van het voedselaanbod en dus van de kwaliteit van het leefgebied. De grootte varieert van 30 tot 150 hectare in optimaal gebied, en van 150 tot 600 hectare in marginaal gebied. Het foerageergebied ligt tot ongeveer 1,5 tot 12 kilometer van de burcht. Er moet voldoende foerageergebied liggen binnen 500 meter tot enkele kilometers.

Belangrijke onderdelen zijn gebieden waar het hele jaar eten te vinden is, zoals bemeste graslanden met gras korter dan 5 centimeter. In zulke graslanden kan de das op gemakkelijke wijze veel wormen vinden. Soms keren dassen koeienvlaaien om, om kleinere regenwormen, mestkevers en dergelijke te vinden. Ook in oude en structuurrijke eikenbossen en bosjes kan hij het hele jaar voldoende en een gevarieerd aanbod aan voedsel vinden. Er zijn ook onderdelen, zoals (maïs)akkers, hoogstamboomgaarden en ruigten, die in een bepaald deel van het jaar geschikt zijn om voedsel in te zoeken.

Deze onderdelen zijn van belang voor het opbouwen van een vetlaag om de winterperiode mee door te komen.

Verblijfplaatsen en functioneel leefgebied

Een vaste voortplantingsplaats of rustplaats van dassen wordt gedefinieerd als een dassenburcht die tekenen van recent gebruik door een das heeft, of een onbewoonde dassenburcht die tot maximaal vijf jaar geleden als bewoond is vastgesteld door een dassendeskundige, als de onbewoonde dassenburcht in een bestaand territorium ligt (definitie Das & Boom). Een dassenburcht is een gangenstelsel van ondergrondse hollen dat door een das gegraven is of dat een das in gebruik heeft, of iedere andere constructie die de das in gebruik heeft. In de literatuur en in de praktijk worden vaak drie typen dassenburchten onderscheiden.

Deze drie typen zijn:

- Hoofdburchten

Hoofdburchten zijn in de regel relatief groot en zijn het grootste deel van het jaar in gebruik. De hoofdburcht is meestal de plek waar de jongen worden geboren. Er zijn ook permanent bewoonde burchten bekend met maar één holingang.

- Bij-burchten

Bijburchten zijn vaak alleen op bepaalde momenten in gebruik, bijvoorbeeld als vluchtplak bij verstoring van de hoofdburcht. Ook kan de bijburcht door jong volwassen dassen worden gebruikt in de periode dat ze worden verstoten uit het territorium, of door het mannetje die in het voorjaar vanuit deze burcht zijn territorium beter kan verdedigen. Als er jongen geboren zijn, verjaagt het vrouwtje het mannetje vaak tijdelijk naar een ander gedeelte van de hoofdburcht, of uit de burcht. Hij verhuist dan tijdelijk naar een bijburcht. Ook het vrouwtje kan haar jongen grootbrengen in een bijburcht, wat het verschil tussen hoofd- en bijburcht weer vervaagt. Het voedselaanbod in de directe omgeving speelt een grote rol. Dassen wonen het liefst zo dicht mogelijk bij hun voedsel. Ze kunnen, ook tijdelijk, verhuizen naar een bijburcht in de directe omgeving van bijvoorbeeld een maïsakker als de jonge, nog zachte maïskolven aan het ontspruiten zijn.

- Vluchtpijpen

Vluchtpijpen liggen verspreid over het territorium. Zoals de naam doet vermoeden, worden ze bij dreigend gevaar gebruikt om in te schuilen. Aan de rand van een territorium hebben de vluchtpijpen ook een geurfunctie en bakenen zij het territorium af. Er zijn gevallen bekend dat een vrouwtje een vluchtpijp in gebruik heeft genomen om haar jongen te werpen. Een bijburcht of een vluchtpijp kan in een korte periode uitgroeien tot hoofdburcht, en een hoofdburcht kan in verval raken en alleen nog als vluchtpijp in gebruik blijven.

Om een burcht te kunnen maken, moet er vergraafbaar zand zijn. Daarbij moet er een goede waterafvoer zijn, zodat de burcht niet onder water kan lopen. Burchten zijn daarom vaak in hellingen en terreinverhogingen te vinden. De burcht ligt vaak in een bosrand of in een houtwal of singel, in de buurt van weiland of akkerland.

Een grotere burcht (figuur 2) bestaat uit een uitgebreid gangenstelsel met verschillende kamers en verschillende lagen (verdiepingen). Het aantal gangen (pijpen) en hollen (kamers) varieert. Veel burchten hebben een paar gangen en twee of drie kamers, maar er zijn ook burchten met tot 30 kamers. Kamers hebben een doorsnede van ongeveer 50 centimeter. Hier slapen de dassen overdag in. De kamers die in gebruik zijn, kunnen worden gestoffeerd met nestmateriaal. Dit nestmateriaal kan bestaan uit gras, stro, bladeren, varens of mos. In het voorjaar kan een kamer door de zeug ook worden gebruikt als de kraamkamer waarin ze de jongen werpt en grootbrengt. De ovale gangen hebben een doorsnede van ongeveer 30 centimeter. Deze

gangen lopen naar en verbinden de kamers. Soms lopen gangen dood. Soms zorgen nauwe openingen vanuit de gangen voor de gewenste atmosfeer in de burcht. Dit worden ventilatieschachten genoemd.

Dassen leven in **burchten**.

Het is een netwerk van ondergrondse gangenstelsels met holtes waar ze kunnen schuilen en slapen. Meestal zijn er **3 tot 10 ingangen**.

De dassenburcht

Figuur 2 – Schematische weergave van een grote dassenburcht.

Dassensporen	Definitie	Afbeelding
<i>Burchten</i>	De das leeft onder de grond in een uitgebreid gangenstelsel met verschillende kamers dat ook wel dassenburcht, burcht, eerd, bouw of wrang word genoemd. De gangen hebben een doorsnede van ongeveer 30 cm. Deze lopen naar, en verbinden, de vele kamers van zo'n 50 cm doorsnede. Er zijn ook gangen die doodlopen	
<i>Mestputjes</i>	Dit zijn zelf gegraven kuultjes en zijn tien tot vijftien centimeter diep. In tegenstelling tot die van een kat blijven mestputjes van een das open. Mestputjes vind je in de omgeving van de burcht en bij de foerageergebieden. Dassen gebruiken ze ook om de grenzen van hun territorium mee aan te geven. Vooral op plekken waar dassen actief zijn langs de grens van die verschillende territoria, bevinden zich vaak concentraties van mestputjes. Binnen een territorium van één dassenfamilie gebruikt een aanstaande moederdas soms mestputjes, om te zorgen voor de nodige privacy rond haar kraamburcht.	
<i>Loopsporten</i>	De sporen van een das bestaan uit één groot kussen en 5 kleintjes erboven. Daarboven zie je 5 hele lange nagels. Als je een afdruk ziet van een das, dan zie je meestal maar 4 van de 5 kussentjes. Pootafdrukken van een das zijn te vergelijken met die van een hond en een vos.	
<i>Dassenhaar</i>	Dassenharen, die soms in prikkeldraad of bij een burcht aangetroffen worden zijn ongeveer zeven centimeter lang. Vanaf de wortel eerst vier centimeter wit, dan twee centimeter zwart en tenslotte een wit puntje. Een dassenhaar is sterk en niet makkelijk kapot te trekken. Deze haren geven de das een overwegend grijs uiterlijk.	
<i>Snuitputjes</i>	Op plaatsen waar een das naar voedsel speurt, laat hij soms zogenaamde 'snuitputjes' achter. De das maakt ze met zijn voorpoot en wroet er daarna met zijn snuit in rond. Zo'n snuitputje is ongeveer tien centimeter in doorsnede en een paar centimeter diep. Bij het zoeken naar wormen, zijn hoofdvoedsel, laat de das geen sporen na	
<i>Dassenwissels</i>	Dassen verplaatsen zich lang vaste routes, zogenaamde 'dassenwissels'. Dassen herkennen die paden door een geurspoor dat ze dankzij hun uitstekende neus feilloos terug weten te vinden. Als mens zal je je moeten behelpen met de visuele kenmerken van zo'n wissel. Afhankelijk van het aantal dassen dat van de wissel gebruik maakt, de bodemgesteldheid en de versheid van de sporen, is zo'n wissel herkenbaar als een min of meer platgetreden smal pad. Wanneer zo'n wissel onder laaghangend prikkeldraad doorloopt, blijven er vaak wat karakteristieke dassenharen achter. Soms liggen er op een dassenwissel restanten van nestmateriaal, dat de das naar zijn nest vervoerd heeft.	

4.5 Werkwijze

Het onderzoek is uitgevoerd conform het kennisdocument das (Meles meles) zoals gepubliceerd op de website van BIJ12

In het voorliggende onderzoek zijn de volgende functies voor dassen onderzocht:

- Functioneel leefgebied

Met functioneel leefgebied wordt het gebied bedoeld dat door de das ook daadwerkelijk wordt benut.

- Vaste Rust- en Verblijfplaatsen/burchten
- Voortplantingsplaatsen
- Migratieroutes
- Foerageergebied

Figuur 3 – Links de wildcamera en rechts de struikrover.

Er moet in beeld gebracht worden waar zich de locaties van vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen en van functioneel leefgebied (migratieroutes of foerageergebieden) van de das bevinden.

De benodigde inspanning voor het aantonen van de aan- of afwezigheid van voortplantingsplaatsen, rustplaatsen en exemplaren van de das is sterk afhankelijk van het gebied, de ervaring van de waarnemer, de gebruikte methodiek, en het moment in het jaar dat de inventarisatie plaatsvindt. Bij het inventariseren moet gelet worden op de habitatkenmerken waarvan de das afhankelijk is, om zo de meest kansrijke plekken voor aantreffen te bepalen.

De inventarisatievoorschriften zoals die gehanteerd worden bij het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) zijn niet zonder meer bruikbaar omdat ze voor andere doeleinden zijn opgesteld. Dassen komen meestal pas in de schemering of in de nacht uit hun verblijfplaats tevoorschijn. Het waarnemen van een das vindt dan ook niet vaak plaats. Aanwezigheid van dassen in een gebied kan het beste aangetoond worden door de sporen die ze achterlaten te inventariseren.

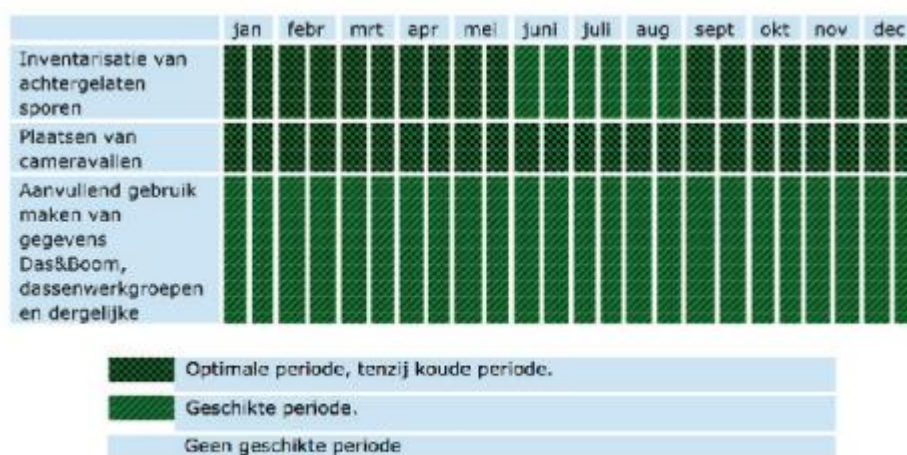
Het is ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is hieraan voldoende invulling gegeven. Wat betreft dit onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs verwacht kan worden.

Het gebruik is vastgesteld met behulp van camera's ('cameravallen'). De camera's maken bij voorkeur geen gebruik van zichtbaar infrarood bij de opnamen. In de praktijk zullen meerdere camera's nodig zijn om het gebruik van een burcht met een groot aantal ingangen goed in beeld te brengen.

De afwezigheid van dassen kan aangenomen worden als bekend is dat een burcht al vijf jaar niet in gebruik is of als na drie veldinventarisaties gericht op dassen onder goede omstandigheden en voldoende verspreid over het jaar uitgevoerd, geen aanwijzingen zijn gevonden dat de das aanwezig is in het gebied. Ook moet er navraag gedaan zijn bij leden van werkgroepen die zich bezig houden met dassen, beheerders, omwonenden et cetera.

Waarnemingen moeten op kaart worden weergegeven. Ook de locaties van eventuele zichtwaarnemingen van exemplaren moeten worden aangegeven. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van al beschikbare verspreidingsgegevens van dassen uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en provinciale verspreidingsatlassen.

De bestaande gegevens moeten van voldoende kwaliteit zijn om ze te kunnen gebruiken om de aanwezigheid of afwezigheid van exemplaren of van voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van de das aan te tonen. Met het raadplegen van alleen de NDFF geen afwezigheid van de das worden vastgesteld.

5. Resultaten en conclusie

De volgende onderzoeksvragen zijn beantwoordt

Is de das aanwezig in of nabij het plangebied waar de activiteit of werkzaamheden plaats gaan vinden?

Cameravallen

Er zijn een waarnemingen gedaan van de das op de cameravallen die zijn geplaatst ten behoeve van de onderzoeken naar kleine marterachtigen, bever en otter. Gedurende het jaar april-september hebben er in het plangebied op diverse locaties cameravallen gestaan. Er is geen waarneming vastgelegd van de das. Naast diverse insecten is er geen das op beeld vastgelegd. In combinatie met het ontbreken van overige aanwijzingen op NDFF in het plangebied en op planlocatie (verblijfplaatsen, krabsporen, prooi-resten of uitwerpselen) en het missen van een dassenburcht in de omgeving heeft opdrachtgever alles gedaan wat redelijkerwijs van hen verwacht mag worden om te voorkomen dat de Wet natuurbescherming betreffende de das niet wordt overtreden. Bij NDFF zijn 2 waarnemingen gedaan. Het gaat hier om locaties die niet verloren zullen gaan. Daarnaast gaat het om losse waarnemingen. De laatste is in 2022 gesignaleerd.

Sporenonderzoek

Sporen	Aan- of afwezig
Burchten	Afwezig
Mestputjes	Afwezig
Loopsporen	Afwezig
Dassenhaar	Afwezig
Snuitputjes	Afwezig
Dassenwissels	Afwezig

Tijdens het verwisselen van de SD-kaartjes is er tot vijfmaal toe een sporenonderzoek gedaan waarbij er geen enkele aanwijzing is dat de das gebruik maakt van het plangebied.

Welke functie(s) heeft het gebied voor de das (foerageergebied, migratieroute, verblijfplaats)?

Het plangebied heeft absoluut geen verblijfplaats, want een burcht blijft niet onopgemerkt. Ook de zeer summiere waarnemingen van de achterliggende 5 jaar (volgens NDFF) geven uitsluitend dat het plangebied functioneel in gebruik is als (essentieel) foerageergebied.

Hoewel het plangebied voldoet aan een aantal habitatkenmerken van de verschillende soorten is het belangrijk om te benoemen dat het plangebied een solitair gelegen gebied is. Van en naar de planlocatie worden ecologische verbindingzones voor de marterachtigen gemist.

Er zijn geen burchten, graafactiviteiten, wissels, haar aan prikkeldraad, mestputjes, vraatsporen, en dergelijke aangetroffen. Deze zaken zijn in agrarisch gebied vooral te vinden langs beplantings- en bosclementen en andere lijnvormige elementen. Dit onderzoek kan het beste worden verricht van september tot en met mei. Daarbij moet rekening worden gehouden met minder activiteit van dassen tijdens koude perioden.

Wat voor effect hebben de werkzaamheden/ maatregelen op de das? (bv. Gaan er burchten, migratieroutes of foerageergebieden verloren)?

Ook zijn er op basis van habitatsbeoordeling, veldbezoek, bureau-onderzoek en data-analyse geen aanleiding om het plangebied te beoordelen als effectief gebruikt habitat betreffende de das. De effecten zijn dus nihil en zeker niet significant. Er gaat geen functioneel leefgebied verloren.

Conclusie

Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de cameravallen geven geen aanleiding om aan te nemen dat de das gebruik maakt van de planlocatie.

Optionele maatregelen voor verbeteren habitat

Door het beheer of de inrichting aan te passen kan bestaand habitat, aangrenzend aan maar buiten de invloedsfeer van de activiteiten, verbeterd worden van marginaal naar optimaal habitat. Als de habitatkwaliteit wordt verbeterd biedt het gebied plaats aan meer dassen. Deze gebieden kunnen dan meer burchten (territoria) per oppervlakte herbergen en de exemplaren die moeten wijken kunnen een plek vinden in het resterende oppervlakte leefgebied van de populatie.

De populatie dassen zal zich beter in stand kunnen houden. Uit het uitgevoerde onderzoek moet gebleken zijn dat het resterende gebied geen hoge dichtheid heeft vanwege een minder optimale habitatkwaliteit en ook geen deel uitmaakt van een gebied met veel dassen.

- Het aanbieden van een nieuwe plek voor een burcht in het territorium van de clan. Er kan een begroeide grondhoop van geschikte samenstelling aangeboden worden waar de das zelf een nieuwe burcht kan graven. Het aanbrengen van een aantal loze buizen is daarbij aan te bevelen. Ook kan een kunstburcht worden aangeboden (zie 3.5).
- Het aanleggen van dassenterpen van minimaal circa 20 x 30 meter in gebieden die kunnen gaan overstromen. Deze terpen moeten bij de hoogste waterstand nog droog blijven. Hierbij moeten bij voorkeur gresbuizen en kamers worden aangeboden.
- Het aanleggen van (lijnvormige) beplantingen, (hoogstam)boomgaarden, overhoekjes en dergelijke met een oppervlakte van tenminste 120 procent van de oppervlakte primair foerageergebied (vochtig grasland of bosjes) dat verloren gaat.
- Het aanleggen van (bemeste) graslanden (primair dassenleefgebied) met een oppervlakte van tenminste 50 procent van de oppervlakte van percelen die niet het hele jaar in gebruik zijn door de das (secundair foerageergebied zoals akkers, ruigten en dergelijke) dat verloren gaat.

Maatregelen nemen die zich richten op het beschermen of bevorderen van de regenwormenstand:

- Percelen inzaaien met een gras-klavermengsel en beweiding door koeien
- beperken van het gebruik van pesticiden, stikstofmeststoffen en grondontsmettingsmiddelen
- beperken van de grondwaterstandsverlaging
- opbrengen van ruige stalmest
- bloten van grasland
- uitbreiden van het graslandareaal
- grasland beweiden met koeien in plaats van maaien.
- Bij voorkeur 50 procent of meer van het totaal aan grasland moet niet hoger dan 5 centimeter zijn, zodat de dassen voldoende regenwormen kunnen vangen.

Werkzaamheden overdag uitvoeren, maar niet later dan 19.00 uur.

Aanleggen van een grondwal bij een ingreep in directe omgeving van een burcht en het bieden van de mogelijkheid om van burcht naar foerageergebied te lopen over een breedte van 100 meter.

De maatregelen moeten tijdig gerealiseerd zijn, waarbij rekening wordt gehouden met de tijd die een (nieuwe) begroeiing nodig heeft om te kunnen functioneren voor de das.

Maatregelen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden laten plaatsvinden

Maatregelen binnen het territorium van de betreffende dassenfamilie nemen. Ook kunnen de maatregelen worden genomen direct aangrenzend aan het territorium als dat gebied niet behoort tot een territorium van een andere dassenfamilie.

Het aanbrengen van ruigtestroken in plaats van bijvoorbeeld hagen, struwelen en singels is niet effectief. Dit geldt ook voor het aanbrengen van stenen muurtjes. Plas-dras gebieden zijn geen geschikte vervanging voor leefgebied dat verloren gaat: dit soort gebieden zijn niet geschikt voor regenwormen. Bij nieuw aangeplant bos duurt het te lang voordat dit functioneel is voor de das.

Disclaimer

Deze rapportage is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven. Niets uit deze rapportage mag, met uitzondering van de opdrachtgever, worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, kopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van Ecofect B.V., noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is. Ecofect B.V. is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens verkregen. De opdrachtgever vrijwaart Ecofect B.V. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

© 2023 Ecofect B.V.; Nunspeet

